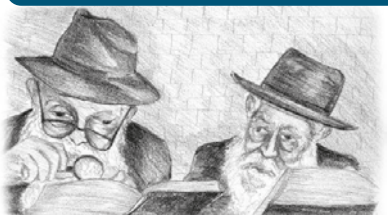
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת עקב ■ י"ז אב תשפ"ד ■ 21.08.2024 ■ גליון מס' 802

מנהיגות שיש בה יראת שמים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

משה רבנו פונה ואומר לעם ישראל: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱ-לֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם -לְיִרְאָה אֶת-ה' אֱ-לֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל-דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת-ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ לִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת ה' וְאֶת-חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ". באמירה **"כִּי אִם"** מצפה השומע לשמוע בקשה אחת בלבד, אבל משה באמירתו אינו מסתפק בדרישה אחת אלא מפרט דרישות רבות: "**ליראה...ללכת** בכל דרכיו **ולאהבה** אותו **ולעבוד** . . . **ולשמור** את מצוות" - יש כאן חמש משימות, איך זה מתיישב עם הלשון הממעטת: **"כי אם"**?

הנצי"ב בפירושו "העמק דבר" [דברים י' יב'] מסביר שבאמירה הזו הקב"ה אינו פונה לאדם אחד או לקבוצה אחת בעם ישראל, אלא יש כאן פניה **לארבע סוגים** של אנשים בישראל והם רמוזים בכתוב [דברים כט ט]: "[א] ראשיכם שבטיכם, [ב] זקניכם ושוטריכם, [ג] כל איש ישראל, [ד] טפכם נשיכם וגרך" - ומכל אחד מהם הקב"ה דורש לפי ערכו" והארבע הן: א. מנהיגי הציבור (ראשיכם שבטיכם) ב. תלמידי חכמים הנקראים זקני ישראל. ג. "בעלי בתים" שהם הציבור הרחב (כל איש ישראל) העוסקים בפרנסתם. ד. אותם שאינם חייבים בכל המצוות כמו הנשים הקטנים והעבדים. וכל אחד מהם אינו דומה לחברו בשאלת הקב"ה ממנו, וממשיך **הנצי"ב** ומפרט מה הקב"ה דורש מכל אחד: ומתחיל **במנהיגי הדור** הנקראים "עוסקים בצרכי ציבור", אחריהם **זקני הדור**, שהם תלמידי חכמים עמלי תורה, עליהם מוטלת מצות אהבת ה' ודביקות הרעיון בו יתברך בכל לב ונפש, ולקיים את המצוות המעשיות בכל הדקדוקים היותר אפשריים. והקבוצה השלישית הם **המון ישראל** העוסקים בפרנסתם, עליהם מוטל לשמור את המצוות בזמנם שלא יהא העסק שלו מבטל אותו מקיום המצווה. אבל אי אפשר לשאול מאיש עמוס בעסקיו שקידת היראה והאהבה אלא די לו רק קיום מעשה המצוות בפועל. ואילו הקבוצה הרביעית הם "טפכם נשיכם וגרך" מהם הקב"ה שואל להיות לטוב הישוב והליכות עולם של האנשים.

והדרישה הראשונה "ליראה את ה'" - לפי הנצי"ב - היא לא לכל הציבור אלא ממנהיגי הציבור שהם הראשונים שברשימה, שהם מנהיגי הדור הנקראים "עוסקים בצרכי ציבור", והם צריכים להיות מסורים למילוי תפקידם הציבורי ואינם רשאים להתבטל מהשליחות שלהם אפילו לדברים שבקדושה, ולא לעסוק בעבודת ה' ובדבקות, שהרי בזה לא תהיה שקידתו בעבודת הציבור שלימה, ומצינו שהעוסק בצרכי ציבור פטור מקריאת שמע , מכל שכן שמצווה זו גדולה לדחות מצות אהבת ה' ודבקות. ואם כך - שואל הנצי"ב - "מה ה' שואל מראשי ישראל מנהיגי הציבור? הלא לא אהבה ודביקות ולא שמירת מצות עשה **אלא יראה**, היינו שיהא שקוע תמיד ביראת ה'." וכאן הוא מסביר מדוע כה חשוב שמנהיג הציבור העוסק בענייני חולין יהיה בעיקר ירא ה' יותר מכל מעלה אחרת: "באשר מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבא **להנאת עצמו** וכבודו במעשיהם, ולראות לטוב למי שחונף לו, ולהיפך למי שיגע בקצה כבודו יעלים עיניו מלראות בצר לו, או אף תמצא ידו להרע לו. - על כן עליו כתיב: מה ה' שואל ממך כי אם ליראה, ובכל שעה עליו לידע כי גבוה מעל גבוה וגו'".

בדבריו אלו של הנצי"ב יש הנחיה ברורה: שהאחת הסיבות לשחיתות השלטונית, "באשר מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבא להנאת עצמו וכבודו במעשיהם" שהמנהיג במקום שידאג לרווחת הציבור יעסוק באגו האישי של הנאה וכבוד. הסיבה השנייה היא העדפת אומרי ההן, "היסמינים", "ולראות לטוב **למי שחונף לו**". וכישלון חמור יותר של מנהיג הציבור הוא מה שכתב הנצי"ב: "ולהיפך, למי שיגע בקצה כבודו יעלים עיניו מלראות בצר לו, או אף תמצא ידו להרע לו". שמנהיג הציבור מוזהר שלא ינצל את הכח שבידו לפגוע במי ש"נגע בקצה כבודו" ולהרע לו, (וכבר

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת קיץ
מה הדין, במקרה של הפסקת חשמל זמנית וחידושו, של מאכלי השבת שעל הפלטה החשמלית לשבת?...
המשך בעמ' 2

סיפור לשבת
לנסותך, לדעת את אשר בלבבך
ליבם של דייני העיר פרנקפורט-דמיין ובראשם אב בית-הדין הגאון רבי...
המשך בעמ' 3

שביבים
■ "אל תחוס על הכר שמתחת לראשך"
■ כיצד הנך מחשה ושותק?
■ מעט תשומת לב לזולת הבודד
■ יישוב מדרש פליאה
המשך בעמ' 4

היו מקרים כאלו בחיינו הציבוריים אפילו אצל אנשי שלומנו). ועל הכישלונות הללו אומר משה רבנו: אתה שליח הציבור, מה ה' אלקיך שואל מעמך? כי אם ליראה את ה', שבכל משך מילוי תפקידך עליך לדעת כי מעליך יש גבוה מעל גבוה. והנה הנצי"ב אינו דורש ממנהיג הציבור "יראת שמים **דתית**" את זה הוא משאיר לזקני העם תלמידי החכמים, וממנהיגי הציבור הוא שואל יראת שמים **חברתית**: שלא לנצל את המשרה לשחיתות שלטונית, לא להפוך אותה קרדום לקידומו האישי בהנאות וכבוד, ולא להשתמש בה לחיסול חשבונות עם מי שאינו מאומרי ההן (יסמינים), או לפגוע במי שנגע בקצה כבודו. ועם זאת מוסיף הנצי"ב תנאי נוסף שכדי שמנהיג הציבור יוכל למלא את תפקידו על דרך הישר והטוב, עליו להיות גם תלמיד חכם, שהתורה תהיה המצפן שלו להתנהלות שלו. "ומי שאינו תלמיד חכם כלל, -אומר הנצי"ב- מי מבקש ממנו להיות עוסק בצרכי ציבור" ועם זאת הוא אינו פוסל את מי שאינו תלמיד חכם מלהיות מנהיג, ובלבד שיתחבר אל תלמיד חכם **אמתי** שיבחר לעצמו, "והוא מדריכו ומעמידו על דרך הטוב והישר".

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: בשל עומס החום הגבוה כשלה חברת החשמל באספקת החשמל לכמה אזורים, אם כי הדבר בא על תיקונו במהרה. מה הדין, במקרה של הפסקת חשמל זמנית וחידושו, של מאכלי השבת שעל הפלטה החשמלית לשבת?

תשובה: ראשית דבר יש להדגיש כי על אף כל מה שאכתוב לקמן, מכל מקום תמיד כדאי בכל מקרה שכזה להתייעץ עם רב מורה הוראה כי כמה פעמים משתנה הדין וכל מקרה לגופו, וכמו שיתבאר ממה שאכתוב[א].

בשאלה זו יש לדון מצד ב' נידונים: א) הנאה ממלאכה אסורה בשבת ב) גזירת 'חזרה'.

באשר לנידון א': כידוע חברת החשמל מעסיקה טכנאים יהודים גם בשבת קודש כדי לתקן את התקלות הקורות בשבת. ונפסק להלכה בשולחן ערוך[ב] דיהודי שעשה מלאכה האסורה בשבת אסור ליהנות מאותה מלאכה בשבת, ולכן לכאורה אסור לנו ליהנות מהחשמל הנוצר על ידי יהודים אשר חיללו את השבת עבורו.

אמנם כתוב בספר שמירת שבת כהלכתה[ג] בשם הגרש"ז אוירבעך זצ"ל דכל זה שייך רק אם ידוע לנו באופן ברור שבאותו מקום שהייתה בו הפסקת חשמל, לא היה גם כן חולה שיש בו סכנה שבעקבות אי חידוש זרימת החשמל יכול לבוא חס ושלום לידי סכנה, אבל באופן שיש לחוש שיש חולה שיש בו סכנה הזקוק לחשמל, יש לומר שאין איסור ליהנות מתיקון התקלה, שהרי במקרה זה היה מותר לאותם טכנאים לתקן את התקלה, והרי אין ביכולתם לתקן את התקלה רק בביתם של החולים וממילא לא הוי מלאכה אסורה בשבת, שיהיה אסור ליהנות ממנה.

וכיום מצוי מאד שישנם חולים השוהים בביתם, ומחוברים למכשירים רפואיים כאלה ואחרים, ועל ידי ניתוקם מהחשמל יכולים חס ושלום לבא לידי סכנה, ועוד יש להוסיף בנידון השאלה דידן, דבמזג אויר השורר בארצנו הקדושה בעת האחרונה, שיש עומסי חום כבדים מאד, יש להתחשב בנוסף לחששות הנ"ל גם בכך שייתכן ויהיו כאלה שיבואו לידי סכנה חס ושלום, אילולא אמצעי המיזוג והאוורור.

ובכל מקרה יש לדון כל מקרה לגופו, ולכן כדאי להתייעץ עם רב מורה הוראה בכל מקרה כגון זה.

ובאשר לנידון ב': הנה, אף אם נאמר דתיקון התקלה נעשה בהיתר, מכל מקום יש לדון האם אין כאן שאלה הלכתית, מצד גזירת 'חזרה' שהרי כידוע אסרו חז"ל להחזיר בשבת מאכל על גבי הכירה אפילו אם היא גרופה וקטומה, אם כבר הניחו את הקדירה על הקרקע, משום ד'מיחזי כמבשל'[ד], ואם כן בנידון דידן יש לומר דאחרי שכבתה הפלטה הוי כהניחו על הקרקע, וכעת שהפלטה חזרה ונדלקה הוי כחזרה האסורה בשבת ועיין בשולחן ערוך[ה] שאסור ליהנות מחזרה האסורה בשבת.

אמנם יש לצדד להקל מצד כמה וכמה טעמים:

א) אין להגדיר זאת כפעולת 'חזרה' היות והקדרה נשארה תמיד באותו מקום ולא הוסרה מהפלטה כלל ועיקר וגם אם המאכל הספיק בינתיים להצטנן לגמרי.[ו]

ב) שיטת הר"ן[ז] שאין איסור חזרה משבת לשבת אלא רק אם הסיר הקדרה בערב שבת ורוצה להחזירה בשבת עצמה.[ח]

ג) ידועה שיטת הגר"ע יוסף זצ"ל ופוסקים נוספים דלא שייך ב'פלטה של שבת' גזרת חזרה, כיוון שאין רגילים לבשל על פלטה של שבת.

ולכן אם אכן תיקון החשמל היה בהיתר, גם מצד גזרת 'חזרה' יש להקל, ויהיה מותר לאכול את המאכלים שעל הפלטה אף כשהם חמים.

א - עיין ספר שמירת שבת כהלכתה בהקדמה מה שכתב וז"ל: 'בררתי גם הלכות שבת בקשר לבעיות החשמל, כפי שימצא המעיין. אבל עלי להודיע, כי לא באתי כאן להכריע בשאלה הכאובה העקרונית, אם מותר להשתמש בזרם החשמל כאן בארצנו הקדושה, אשר לדאבון לבנו צר לנו מאד שעושים את השבת, נשמת חיינו, לחול, ויהא רעוא שישובו בתשובה שלמה במהרה' עכ"ל, וגם אני מקדים הקדמה זו לתשובה זו.

ב - עיין שו"ע שי"ח סעיף א'.

ג - פרק ל"ב הערה קע"ד.

ד - עיין פרטי דינים בסימן רנ"ג ס"ב.

ה - סימן רנ"ג ס"ב.

ו - עיין אורחות שבת פרק ב' סעיף נ' שנח' בכך גדולי הפוסקים ובה"ל סימן רנ"ג סעיף ה' ד"ה 'ובלבד שלא נצטנן לגמרי' ושו"ת אז נדברו חלק ד' סימן כ"ח בסופו

ז - המובאת ברמ"א סי' רנ"ג סעיף ב'.

ח - ומצד זה אין היתר אם התקלה קרתה בע"ש ותוקנה בשבת.

סיפור לשבת

לנסותך, לדעת את אשר בלבבך

ליבם של דייני העיר פרנקפורט-דמיין ובראשם אב בית-הדין הגאון רבי פנחס הלוי הורוביץ (בעל ה'הפלאה') נחצה לשמע הסיפור המשונה שסיפרה להם האישה המסכנה שעמדה לפניהם ושפכה את מר ליבה. "שנים רבות ידענו עוני ומחסור", פתחה האישה את דבריה. "והנה זה לא כבר נפלה בחיק בעלי ירושת ענק מעיזבונו של דוד זקן ועירי ממדינת-הים. בכסף הזה יכולים אנו לפטור עצמנו מדאגות הפרנסה עד אחרית ימינו ואף להשיא בכבוד את כל צאצאינו.

"עם הגעת כסף הירושה יעצתי לבעלי לשים סכר לפיו ולשמור את הדבר בסוד כמוס, למניעת רכילויות מיותרות ו'התנפלות' המונית של קרובי משפחה נזקקים אשר תכף ומיד יצוצו לנו, מקרוב ומרחוק". אנחה כבדה פרצה מגרונה של האישה. "אבל הוא לא שעה לעצתי וביום אחד נהפך מעני הנצרך לבריות לנדיב פזרן ששתי ידיו כשני מעיינות שופעים. אין ולו מוסד אחד של צדקה בעיר שהוא לא מיהר להרים לו תרומה נכבדה.

"מצטטת אני באוזניו את הפסוק 'מבשרך אל תתעלם' ומזכירה לו גם כי לא ירחק היום וילדינו יגיעו לפרקם, אבל הוא בשלו – מפזר ומפזר ומפזר לצדקה. "הואיל וכך", השלימה האישה את דבריה, "לא נותרה לי ברירה אלא להתייצב לפני כבוד מעלתכם ולבקש את סעדכם. אנא מכם, מתחננת אני כי תזמינוהו לכאן ותגזרו עליו בכוח-התורה כי ירחם גם על אשתו וצאצאיו ולא יפזר את כל ממונו על זרים"...

הדיינים החליפו ביניהם מבטים משתאים. ניכר היה עליהם כי קובלנה מסוג זה אינה בגדר חזון נפרץ בבית-הדין. "בואי מחר עם בעלך לבית-הדין ונשמע מה בפיו ולאחר מכן נפסוק הלכה", חתם אב בית-הדין את הדיון.

בתוך כך הוזמן פנימה הבא בתור – אחד מאביוני העיר, אדם כחוש ולבוש קרעים שביקש אף הוא לשטוח את ליבו לפני הדיינים: "אח יש לי, עשיר מופלג. עיניי אינן צרות חלילה בהצלחתו ובחייו המשופעים בכל טוב. בדיוק להפך. ובכל זאת, אמרו נא לי דיינים נכבדים, האם זהו דבר נורמלי בעיניכם, שאח יתעלם כך מאחיו האביון החי ומתגורר כמטחווי-קשת ממנו? פעמים רבות ניסיתי לעורר את רחמיו, אך כל פניותיי ותחנוניי אליו הושבו ריקם. "ובכן, רבותיי הדיינים, לא נותרה לי ברירה אלא לבוא לפניכם ולבקש את התערבותכם. אנא, פעלו אתם בכוח התורה, והורו לו לחדול להתעלם מאחי ו-בשרו".

שוב הביטו הרב והדיינים זה בפני זה כמבקשים לעכל את הסיפור המוזר. סיפור שמוזרותו בלטה במיוחד על רקע המקרה הקודם שסופר בבית-הדין, על-ידי אשת היורש בעל החסד.

קראו הדיינים לשמש והורו לו לסור לבית האח העשיר ולהזמינו לבית-הדין לדיון שייערך למחרת היום, בנוכחות האח העני, בניסיון לתהות על פשר התנהגותו התמוהה.

כך אירע שלמחרת היום הזדמנו לבית-הדין, באותה שעה ממש, הבעל הפזרן והאח הקמצן. תחילה הוכנסו פנימה האישה ובעלה. הלה התבקש להסביר את מה שנראה היה כפזרנות-יתר על חשבון בני הבית ועתיד הילדים.

"מוריי ורבותיי", פתח בהכנעה ואמר, "חז"ל הורו לנו 'שוב יום אחד לפני מיתתך'. מה אומר ומה אדבר... יודע אני בעצמי שאין בי לא תורה ולא יראה. הואיל וכך, כלום יכול אני לשבת בחיבוק ידיים ולשקוט על שמריי? הלוא אפשר שכבר מחר או מחרתיים אקרא להתייצב לפני בית-דין של מעלה; מה אעשה אז? אומר להם כי אמנם היה ביכולתי לתת צדקה ביד נדיבה, אך שמרתי את הכסף לשנים יבואו?! הרי למשל ולשנינה אהיה בעיניהם כאשר מצד אחד צדקה לא נתתי ומצד שני גם לאריכות-ימים לא זכיתי, ואצא אפוא קירח מכאן ומכאן!".

בינתיים דחק ונכנס פנימה – אל מקום מושב הדיינים – גם האח הקמצן שכמו ביקש להוכיח את לשון הפסוק "עשיר יענה עזות". ממהר הוא והשעה דוחקת לו; אין ביכולתו להמתין עוד שעה ארוכה; אם לא יקבלוהו עתה – יקום וילך!... באיפוק מעורר התפעלות ביקשו הדיינים לשמוע ממנו הסבר לעצימת עיניו המקוממת אל מול מצוקת אחיו האביון. הלה לא התפתל ולא השפיל עיניים. המילים קלחו מפיו ללא היסוס ובלי כל בושה: "שנינו 'חייך וחיי חברך – חייך קודמין'. לאור זאת דומה כי אך מן הצדק הוא שאת כספי אשר הרווחתי בעמל רב אשמור לי ולבני ביתי ולא אפזרהו לאחרים".

האח המסכן שהתקשה לכבוש את זעמו וכאבו נוכח דברי ההבל של אחיו, התפרץ לעברו וקרא: "הלא תבוש?! כלום זה המצב שעליו דיברו חז"ל?! האם מישהו ביקש ליטול ממך את חייך, למען הזולת?!

הרי 'שוכב' אתה על מטבעות זהב וכל מה שמבקשים ממך הוא לזרוק מעת לעת אי-אילו מטבעות עלובים למשפחת אחיך!"... האח הקמצן לעלע בגרונו כמי שפירור קטן נתקע שם וקטע לרגע את שטף דיבורו.

"עליכם להבין, כבוד הדיינים", הטעים ואמר, "אדם אינו חי בעולם יום או יומיים. לעיתים זוכה הוא להאריך ימים ושנים

המשך בעמוד הבא...

עד מאה ועשרים או יותר, ואז, בבוא עליו ימי הזקנה כששוב אין כוחו במותניו לצאת ולהתפרנס, עלול הוא להישאר חלילה ללא תומך ומשען, ומי יודע אם לא יסיים את חייו המאושרים באחרית קשה ואיומה אשר תשכיח ממנו את ימי הטובה שידע...".

מילותיו של האח הקמצן נותרו תלויות בחלל בית-הדין, מזעזעות בניכור ובאטימות שהסגירו, אינן טעונות שום פרשנות. ומנגד כמו הדהדו עדיין באוויר דברי האמונה והענווה של הבעל הפזרן, שהושמעו באותו מקום עצמו אך דקות מספר קודם לכן.

שתיקה השתררה במקום. כעת המתינו הכול למוצא פיו של אב בית-הדין. כעבור רגע הפר רבי פנחס את הדממה ואמר: "בית-הדין מברך את בני הזוג מהדיון הקודם כי הברכה והשפע ישכנו תדיר במעונם וכי דבר לא יחסר להם. בית-הדין אף מאחל לאח האביון העומד לפנינו ומתחנן על נפשו לפני אחיו הניצב מולו כחומה בצורה, כי הקב"ה ישלח לו במהרה את כל צרכיו ויתקיים בו הפסוק 'אל תבטחו בנדיבים, בבן-אדם שאין לו תשועה'".

רבי פנחס השתתק לרגע ולאחריו אמר: "ולשני הנתבעים, הבעל והאח, אומר כך: שניכם הבעתם כאן את חששכם מפני מה שצופן לכם העתיד הלא-ידוע. ואכן, 'מה' מצעדי גבר כוננו' ואיש אינו יכול לדעת את תכניותיו של הקב"ה. הנה כי כן, לפעמים עולים בליבנו חששות שונים ולימים מתברר כי כל חששותינו התבדו וכי לא היה להם צידוק"...

בדברים סתומים אלו נחתמו שני הדיונים שנתערבבו – בעטיין של הנסיבות – זה בזה. ומספרים, כי עיניו של רבי פנחס הורוביץ, בעל ה'הפלאה', הטיבו לחזות את הנולד: 'חששו' של האח הקמצן מפני אריכות ימים מופלגת, 'חשש' שבגללו התעקש לשמור את כל כספו לעצמו בלבד – התבדה והוא נפטר בדמי-ימיו. ואילו הבעל הפזרן שחשש פן יחטפנו המוות ומשום כך הזדרז לפזר ממון רב לצדקה – האריך ימים ושנים בטוב ובנעימים ונתקיים בו הכתוב "רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד".

[מאת הרב זלמן רודרמן שיחי']

שביבים / שאול שיף

"אל תחוס על הכר שמתחת לראשך"

בביתו של מרן ה"חזון איש" התכנסו כמה רבנים ועסקנים, כדי להתייעץ עם הגאון המארח, בענייני חינוך דחופים בבני ברק. ה"חזון איש" השמיע באזני הנאספים משא נלהב על מסירות הנפש הדרושה למען הצלת ילדי ישראל לתורה וליראת שמים, ובין השאר סיפר את המעשה הבא: יהודי אחד בא אל ה"חפץ חיים" זצ"ל, וביקש מאותו גאון וצדיק ברכה, שיצליח בחינוך בניו ובנותיו. השיב לו ה"חפץ חיים": האם עולה על דעתך שתצליח לחנך כראוי את ילדיך על-ידי ברכה?! עליך למכור כל מה שיש לך בבית, ואל תחוס אפילו על הכר שמתחת לראשך. ובכסף שתשיג מן הקונים - אנא שכור מלמד מומחה וירא-שמים לילדיך, וזו היא הערובה היחידה להצליח בחינוך הילדים, היקרים לנו מכל דבר שבעולם...

כיצד הנך מחשה ושותק?

הצדיק ר' לוי יצחק מברדיצ'וב ראה פעם יהודי אחד מפשוטי העם, שנשמטו לו התפילין של ראש בגמר התפילה, וכמעט נפלו לארץ. אולם אותו יהודי גילה זריזות, בתפיסת התפילין בעודן באויר, ומיד החל מנשקן בלהיטות ובשמחה רבה. נשא ר' לוי יצחק את שתי ידיו כלפי מעלה, וקרא בהתרגשות: ריבונו של עולם! הרי גם אתה כביכול מניח תפילין, כפי שהורו לנו חכמינו הקדמונים: "תפילין דמרי עלמא, מה כתיב בהו? (התפילין של ריבון העולמים, מה כתוב בהן?) - "ומי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ" (ברכות ר', ע"א). והנה זה רבות בשנים, שהתפילין שלך - עטרת תפארת ישראל - נפלו לארץ. וכיצד אתה רואה "תפיליך" (ישראל), נתונים ללעג ולקלס, כשהם נרדפים ונרמסים בגלות המרה כטיט חוצות, והנך מחשה (שותק)?! הלא תעשה, ריבונו של עולם, לישראל - "תפיליך" - מה שעשה זה עתה יהודי פשוט זה לתפילין שלו...

(בני ציון)

מעט תשומת לב לזולת הבודד

סיפור הזה, שהוא אמיתי לגמרי, מלמד אותנו דבר עצום: אין לנו מושג כמה הפעולות שלנו משפיעות על הזולת. אדם בונה עולמות, ולא יודע על זה, חושבים שלא בכוחנו לעזור לאחינו בית ישראל, אבל אין לנו מושג כמה כח יש במילה טובה אחת.

הסיפור הזה קרה לפני כמה שנים, עם בחור שהתקשר למוקד הטלפוני של אחד הארגונים, ושיתף את המוקדן שם במצוקה שלו. ההורים שלו מאוד מרגיזים אותו, אין לו חברים, הוא בודד בישיבה, בבית הכנסת אף אחד לא מדבר איתו... החיים שלו "מתאכזרים"

אליו. אומר הבחור הזה למוקדן, שהוא החליט שהוא כנראה לא נמצא במקום הנכון. עכשיו מתקרב סוף זמן קיץ, אין בישיבה לחץ כרגע כי עוד רגע בין הזמנים, בבין הזמנים הוא יתארגן ויתכונן, ונראה מה הוא יעשה בראש חודש, כי נמאס לו מהלחץ הזה ותחושת הבדידות שהוא מרגיש בישיבה. אותו מוקדן ניסה לדבר על לב הבחור, אך ללא הצלחה, ובקושי הרב הצליח לחלץ ממנו מידע על עצמו, מה שמו ובאיזה בית כנסת הוא מתפלל. כשהסתיימה השיחה, נשאר המוקדן עם טעם חמוץ בפה. יש כאן בחור שעלול ליפול, בגלל שטויות. צריכים לעצור את זה, אבל אין שום דרך הנראית לעין. הוא איתן בדעתו, והיחסים שלו עם ההורים והחברים ירודים מאוד, ואין סביבו מי שיוכל להשפיע עליו... עצוב מאוד.

חשב המוקדן וחשב, עד שנזכר שהוא מכיר איזה אברך שמתפלל באותו בית כנסת בו מתפלל הבחור הזה. הוא הרים אליו טלפון ושאל: אתה מכיר בחור בשם מוישה ג. שמתפלל בבית הכנסת שלכם?... האברך השיב בחיוב: "אני מכיר אותו בהיכרות שטחית", הוא אמר, "חוץ מזה שאני יודע שזה השם שלו, אני לא יודע שום דבר נוסף אודותיו. אף פעם לא דיברתי איתו".... אומר המוקדן לאברך: "ידידי, עכשיו אתה הולך לדבר איתו... והרבה. דע לך שהבחור הזה בסכנה, יש לך תפקיד עכשיו לקרב אותו ולהשפיע עליו בימי בין הזמנים, כדי שגם בחודש אלול הוא יחזור בשמחה"....

השיב האברך למוקדן: "ידידי, חפש לך מישהו אחר... אני לא איש של קירוב, אין לי כלום עם הבחור הזה, ואני לא יודע איך לקרב אותו".... אבל המוקדן העיקש השיב לו: "אין לי מישהו אחר. פשוט אין! אני לא מכיר אף אחד אחר בבית הכנסת שלכם, רק אותך אני מכיר ולכן אני מטיל את האחריות עליך!". האברך ניסה להתחמק, אבל בסופו של דבר הבין שהוא התקווה האחרונה של הבחור הזה, ושחוץ ממנו אין עוד אף אחד שיכול לעשות משהו. הוא היה בטוח שהניסיונות שלו לא יניבו שום תועלת, הרי אין לו שום ניסיון בקירוב והוא לא יודע אפילו מאיפה להתחיל. אבל חשב לעצמו האברך הזה, שאם הוא לא יעשה לפחות מאמץ קטן לעצור את ההתדרדרות של הבחור הזה, הוא לא יוכל לסלוח לעצמו אחר כך כשיראה להיכן התדרדר אותו בחור, והחליט לפחות לנסות ולא לעמוד מנגד. ממחשבה למעשה, בשבת הקרובה, הוא ניסה לחפש הזדמנות שתתאים לגשת אל הבחור ולפתוח עמו בשיחה, אבל לא הצליח. והנה מגיעה תפילת המנחה, אצלם בבית הכנסת נוהגים ליטול ידיים לסעודה שלישית בבית הכנסת עצמו, מיד בסוף תפילת מנחה, ולאחר מכן יושבים לסעודה שלישית בצוותא.

האברך החליט לעמוד על יד הבחור, ולפתוח איתו כביכול בשיחה אקראית, תוך כדי המתנה לנטילת ידיים. דא עקא, בדיוק הגיע מישהו אחר ושאל אותו שאלה, והוא הפסיד את ההזדמנות. הוא התבונן בבחור וראה שהוא נוטל ידיים באופן די קרוב לכל דקדוקי ההלכה... החליט האברך שזו ההזדמנות, ולכן גישה לבחור ואמר לו: "היי בחורצ'יק, אתה נוטל ידיים בצורה מקצועית. כל הכבוד!...". הבחור חייך, נהנה מהמחמאה אבל לא יכול היה לענות, כי הוא כבר נטל ידיים... אבל האברך שלנו לא ויתר, הוא ראה שאת המחסום הראשון הוא כבר הצליח לשבור. הבחור חייך! זה הישג ראשוני.

אחרי שבצעו על החלה, הוא פנה אל הבחור ואמר לו שאומרים בשם מרן החזון איש זצ"ל, שמתוך כל עשרה אנשים הנוטלים ידיים לסעודה, רק אחד נוטל כמו שצריך לפי ההלכה עם כל דקדוקי ההלכה הנדרשים... "אני רואה שאתה האחד הזה שיודע איך ליטול ידיים!", אומר האברך, והבחור כבר זורח מאושר... המשיך האברך לדבר עם הבחור, ואמר לו, "הייתי רוצה שנלמד יחד הלכות נטילת ידיים. אני בטוח שאם אלמד איתך ביחד, אוכל לשפר את ההבנה שלי ולהגיע לרמה גבוהה יותר בדקדוק בהלכות נטילת ידיים".

הבחור לא הבין מאיפה זה נופל עליו... "שאני אלמד חברותא איתך? אתה אברך המבוגר ממני ב 51- שנה...". אבל האברך לא ויתר, ובימי 'בין הזמנים' הם למדו בכל יום הלכות נטילת ידיים במשנה ברורה, במשך רבע שעה... לאחר מכן היו מפטפטים קצת, כשאברך מחמם את ליבו של הבחור, כשהם מדברים על כל מיני נושאים, והדברים גרמו להרגשת חשיבות אצל אותו בחור, ובסיום השיחה כל אחד לדרכו.

כשהגיע ראש חודש אלול, התקשר אותו בחור למוקד, ואמר למוקדן עמו שוחח בפעם הקודמת: "לא רציתי שתהיה עצוב, ולכן התקשרתי וביקשתי לדבר איתך, רק רציתי לספר לך שבסוף אני כן ממשיך בישיבה!". המוקדן שאל אותו מה קרה, מה השתנה, והבחור השיב לו בהתלהבות: "אתה יודע כמה חברים יש לי בבית הכנסת שלנו? יש לי פה חברה טובה, יש לי חברותא מידי יום, אני לא יכול להפסיד את כל זה"... מאז הסיפור הזה כבר עברו לא מעט שנים, אותו בחור עומד כיום בראש המשפחה שהקים לתפארת, וכל זה בזכות מה? בזכות אותו אברך שהבין שאין אף אחד אחר שלוקח אחריות, ושהוא לא יכול להימנע מלעשות את המינימום הנדרש, וגם התחיל רק בשביל לטהר את המצפון שלו, ועל אף שבתחילת הדרך לא האמין, בסופו של דבר זכה לעשות דבר גדול בישראל.

האם אנחנו יודעים כמה בחורים מסכנים כאלו מסתובבים בינינו? אתם יודעים כמה אנשים, צעירים וגם מבוגרים, זקוקים לחיוך שלכם, למילה הטובה, למחמאה, להתעניינות ולשאילת שלום? הרי בכל קהילה ובכל מקום יש אנשים יותר חלשים מבחינה חברתית. הם שקטים, הם לא יודעים להידחף ולהתערב בשיחה. האם בגלל זה נגזר עליהם בדידות לכל ימי חייהם? האם בגלל אישיותם נוכל לעמוד מצד, ולהסתכל עליהם יורדים מטה מטה? האם באמת אנחנו לא יכולים לקרב אותם קצת, לתת להם הרגשה טובה? התשובה היא שודאי שאפשר, ולא צריך הרבה מאמץ, ולא צריך להיות מגיד מישרים נערץ בשביל לתת תשומת לב טובה ליהודי בצרה.

יישוב מדרש פליאה

יש מדרש פליאה שזו לשונו: "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן - מכאן שמדליקים נרות בשבת". והדברים תמוהים, מה עניין זה לזה?

ראיתי בשם החיד"א (מובא בספר "בית יעקב - מדרשים וסיפורים על התורה והחגים"), שמבאר כך: ראינו לעיל על פי הגמ', שאחת הסיבות שאכילת המן מוגדרת כ"עינוי" ("ויענך וירעיבך ויאכילך את המן") היא שלא ראו את אשר אכלו. ומכאן למדים, שאדם שאינו רואה את אשר הוא אוכל, נחשב "מתענה"; ולכן, האוכל בחושך בלי לראות את מאכלו, יש בכך משום "עינוי". וממילא, בשבת, שנאמר בה "וקראת לשבת עונג" (ואנו מקיימים עונג זה על ידי אכילה ושתיה) יש להדליק אור, כדי שיקיים עונג ולא יהיה בגדר עינוי. וזהו שנאמר, "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן, מכאן שמדליקים נרות בשבת"; על ידי כך שאכילת המן מוגדרת בתורה כ"עינוי", אנו למדים שבאכילה ללא ראיה יש משום עינוי, ולפיכך מצווה להדליק נרות שבת כדי לקיים וקראת לשבת עונג ללא עינוי.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net